

1937



1941. XXXVIII.  
ÉVFOLYAM,  
7. SZ. (337)

# Erdély

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület hivatalos értesítője



Laptulajdonos: ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET  
Felelős kiadó és felelős szerkesztő: DR. BALOGH ERNŐ

# Erdély

---

---

## TARTALOM

*Címkép:* Spanyolozott tükördísz, az alsó egy vésett gyufatartóról való. *Tóth István* rajza. — *Dr. Balogh Ernő:* Az Erdélyi Kárpát Egyesület multja és jelene. — *Merza Gyula:* Forrásvíz és a néphit. — *Both Károly:* Gerincvándorlás Palotailvától a Nagykövesen (Pietroszon) át Gödemesterházáig. — *Beke Lajos:* Székelyföld (IV.) — *Egey Jenő:* A kopja. — *Székely Géza:* Két hét Csikmegyében. — *Beke Lajos:* Az EKE bihari úttörői. — *Hírek:* A révi menedékház árai. — Erdélyi turista térképek. — Oltárkő megmászása. — Uz Bencze ház építése. — Turista szakosztály kirándulásai június hónapban. — *Irodalom.* Nyárádi E. Gyula: Kolozsvár és környékének flórája. — Magyarország fürdőinek, ásványvizeinek, üdülőhelyeinek ismertetése Magyarország fürdőtérképével. — Földgömb. — Iskolai évkönyv és természetjárás. — *Képek:* 1. Pietrosz nyugat felé néző oldala. 2. Hópárkány a Pietroszon. (Both Károly felvétele.) 3. Kopja. (Egey Jenő felvétele.)

Az »Erdély« előfizetési ára egész évre 6 pengő. Tagoknak 5 pengő. — Az előfizetési díjak befizethetők az EKE 72.478. számú csekk számláján és a központi irodában Kolozsvár, Mátyás király-u. 3. sz. — Hivatalos órák: d. e. 9—1-ig, d. u. 5—8-ig.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület központjának és vidéki osztályainak levelezési címei:

Központ: Kolozsvár, Mátyás király-utca 3. szám.

Besztercei osztály: *Beke Ödön*, Beszterce, Radnai kapu u. 1/a.

Csikszéki osztály: *Székely Géza*, Csíkszereda, OMIH.

Dési »Cibles« osztály: *Knizsek Károly*, Dés, Villamosművek.

Gyergyói osztály: *Dr. Kurucz Sándor*, Gyergyószentmiklós, Főposta.

Háromszéki osztály: *Dr. László Ferenc*, Sepsiszentgyörgy.

Maroszéki osztály: *Dr. Egey Jenő*, Marosvásárhely, Gecse Dániel-utca 43. sz.

Nagybányai »Gutin« osztály: *Platthy György*, Nagybánya, II. Rákóczi Ferenc-tér 4. szám.

Révi »Zichy« osztály: *Borcsa István*, Rév. Községháza.

Udvarhelyi osztály: *Voszka István*, Székelyudvarhely.

Zilahi »Meszes« osztály: *Bikfalvy József*, Zilah. Mezőgazdasági Bank.

## Az Erdélyi Kárpát-Egyesület multja és jelene.

Dr. Balogh Ernő.



Az Erdélyi Kárpát-Egyesület (EKE) 1891 január 12-én alakult, jelenleg tehát fennállásának éppen 2-ik félszázadába lépett. Bár főhivatása turista irányú volt, de már mindjárt megalakulása után kiterjesztette tevékenységét a fürdőügyekre, a néprajzra s az idegenforgalom fellendítésére is. Ezeket is annyira fontosnak tartotta, hogy az 1892-ben megindított „Erdély“ c. folyóirata egy ideig a turistaság, a néprajz és fürdőügy külön tárgyalásával hármass beosztásban jelent meg. A háború előtt a turistaság érdekében tett eredményes munkásságát bizonyítja, hogy megalakulása után nem is egészen 10 év múlva 10 menedékháza, 35 vidéki osztálya (még Bécsben is), 200 ügyvivősége s mintegy 3500 tagja volt. Az EKE nevéhez fűződnek a Biharhegység páratlan természeti szépségeinek feltárásai, turistautjai, útjelzései (Csodavár, Szamosbázár, Galbinária, Szkerisórai jégbarlang, Rézbánya és Biharfüred környéke), a Meziádi és a Révi barlang kikutatása és járhatóvá tétele, a Tordai és a Turi hasadéokban végzett munkálatok — hogy csak a főbbeket említsük. Nem hallgatható el, hogy mindezekben a maga nemében akkor mintaszerű, de azóta legnagyobb részben már tönkrement alkotásokban oroszlánrésze Czárán Gyulának, az EKE tiszteletbeli tagjának volt.

Turista s részben idegenforgalmi irányú célt szolgált az EKE számos útikalauzával, térképeivel s Erdélyt ismertető különböző kiadványaival, idegen nyelven is kiadott füzetivel. A fürdőügyet, illetőleg az ásványvizek hasznosításának kérdését nemcsak gyakorlati oldaláról vette munkába, mikor az ásványvizek forgalombahozatalát előmozdította, hanem megkezdte a fürdőstatisztika összeállítását, s már mindjárt a megalakulási évben fürdőkongresszust tartott, melyen a kolozsvári egyetemen egy fürdőügyi tanszék felállításának eszméjét is felvetették. Az ásványvizek és fürdők fellendítésének érdekét egy későbbi fürdőügyi nagygyűléssel, a közben megjelentetett kiadványaival is szolgálta.

Néprajzi irányú működését eléggé bizonyítja az 1902-ben, a Mátyás király szülőházában megnyitott gazdag néprajzi múzeuma, mely annak idején Erdély legnagyobb ilyenmű múzeuma volt. Ennek a múzeumnak összeállítása, bár igen sok ajándéktárgy is volt, az Egyesületnek 70.000 arany koronájába került!

Mindezekeken kívül az Egyesület általános magyar nemzeti ügyekben is munkálkodott. Sürgette a katonai térképekről az idegen helynevek törlését, helyette a magyar helynevek használatát. Résztvett a magyar ipar pártolásának mozgalmában (EKE pezsgő, EKE gyújtó stb.), külföldi (párisi, brüsszeli) kiállításokon való megjelenésével pedig az egész Magyarországnak elismerést szerzett. A külfölddel egyébként is élénk kapcsolatot tartott fenn. „Erdély“ c. folyóirata révén 32 külföldi rokon egyesülettel állott csereviszonyban.

Mintegy 8000 darabot kitevő múzeumával, gazdag tájkép- és térkép-anyagával, sokoldalú tevékenységével a háború előtti években Erdélynek legjelentősebb intézményei közé tartozott. Fontosságát Kolozsvár városa nemcsak hathatós pénzbeli támogatásával ismerté el, hanem részére a város tulajdonát képező Mátyás király szülőházát is átengedte, melyben az Egyesület a kötött szerződés értelmében múzeuma és irodái számára ingyen elhelyezést kapott. Sőt a várossal folytatott tárgyalások során az 1910-es évek elején már arról is volt szó, hogy a város új építkezéssel vagy a szomszédos ház megvételével az EKE-t múzeuma rohamos gyarapodására való tekintettel új férőhelyiséghez juttatja.

A nagyívű haladást a világháború természetesen megakasztotta, de lecsökkentett munkássággal egész Trianonig folyt benne az élet. A román főhatalomnak az 1918 végén történt átvételével azonban az Egyesület aggasztó válságba jutott. Óriási veszteség érte az Egyesületet tagjainak, különösen vezető embereinek tömeges eltávozásával, kiutasításával. A megmaradt kevés számú tagot is elterelte az Egyesülettől az egyéni bizonytalanság, a kilátástalan jövő nyomasztó gondja. Az Egyesület menedékházait, melyek nem semmisültek meg a háború és a forradalom alatt, a román hatóságok berendezésükkel együtt elkobozták. Egyedül a Kolozsvár mellett levő bükki menedékház maradt meg. A vidéki osztályokkal a kapcsolatok a minden magyar megmozdulásra könnyörtelenül lecsapó hatósági intézkedések miatt teljesen szétszakadtak, azoknak még keretei is széthullottak.

Romokban hevert az Egyesület. A jövő kilátásai is a legvígasztalábbak voltak a jogrend teljes felborításának, a botozásoknak, a rekvirálásoknak, a házkutatásoknak s a minden irányú megfélemlítéseknek ebben a szomorú idejében. Szerencsére a hatalom új birtokosainak a figyelme egyelőre még nem terelődött Mátyás király szülőházára, így az Egyesületnek és múzeumának megmaradt legalább a hajléka.

A romokon az építésnek, az új élet megkezdésének első feltétele természetesen az Egyesület jogi személyiségének hatósági elismerése volt. Hogy már ez a legelső lépés is mekkora erőfeszítéssel járt, elképzelhető abból, hogy csak kilenc és fél évi idegőrlő huzavona után, 1930-ban sikerült ezt elérni, mialatt az alapszabálytervezet mintegy 130-féle módosításon ment keresztül, s az egész ügynek különféle aktái már közel 100-ra szaporodtak fel.

Az alapszabályokon meginduló új élet első megnyilvánulásaként az Egyesület újra megindította 1917 óta szünetelő folyóiratát, az „Erdély“-t, mely így ekkor a XXVII. évfolyamába lépett. Ugyanekkor megkezdődtek a vidéki osztályok újjászervezési munkálatai is. Kirándulásai mind népszerűbbek és látogatottabbak lettek, s minden irány-

ban nem remélt pezsgő élet indult meg, különösen az Egyesületnek 1933-ban történt belső átalakulása után.

1934-ben az Egyesületnek már 19 vidéki osztálya működött. Megkezdődnek a menedékház építések, folynak úgy a központban, mint a vidéken a propaganda előadások. Ez a tüneményes fejlődés olyan példátlanul álló lelkesedés, törhetetlen kitartás, s végletekig megfeszített egyéni áldozatkészség mellett volt lehetséges, melyhez csak az ügy fanatikus szeretete adhatott erőt. Ezt talán túlzott öndicséretnek is veheti az, aki nem tudja, hogy ezt a munkát azok végezték, akiknek a száraz betevő falatért is kétszeresen kellett megdolgozniok, és hogy mindez ostromállapotú időben történt (a 22 év alatt alig 2 év híján Kolozsváron állandó ostromállapot volt!) A szén megindulásnak azonban nem sokáig örvendezhetett az Egyesület. Előbb csak a kolozsvári, később a bukaresti lapok is támadni kezdtek. A pergőtűzzé fokozódó támadásoknak a vége az lett, hogy 1935 tavaszán az Egyesület helyiségeit lepecsételték, s megindultak a főispáni és a polgármesteri hivatalban a mélyen megalázó és kínos jelenetekben bővelkedő tárgyalások. Míg ez a hosszantartó s egyenlőtlen fegyverekkel vívott harc folyt, esténként a tagoknak egy-egy kis félénk csoportja gyűlt össze a bezárt kapu előtt, kétségbeesetten kérdezősködve, hogy mi lesz. Alig lehet szívzaggatóbb jelenetet elképzelni, mert a kilátások tényleg nagyon szomorúak voltak. A lapok az Egyesületnek, mint irreredenta fészeknek egyenesen a bezárását követelték, sőt ugyanezt egyesek már a tárgyalásokon is hangoztatták.

A hosszú ideig tartó kínos helyzet az EKE-re nézve egy második Trianonnal végződött. A város az egyesületet Mátyás király szülőházából múzeumával együtt kilakoltatta, múzeumi anyagának értékében körülbelül negyedrészt az elmaradt házbér fejében elvette, s az akkor alapított román néprajzi múzeumnak ajándékozta. Előkelő gesztussal azonban az Egyesületnek megmaradt múzeumi tárgyai felraktározására ládákat adott. A halottnak koporsót.

Ott volt az utcán az Egyesület rengeteg anyagával, könyvtárával, megdézsmálva is nagy értékű múzeumával. Mindenkitől elhagyatva, sehonnan segítséget, a hatalom részéről még csak semlegességet se remélhetve. Ugyanekkor, hogy még tetőzödjék a baj, éppen építés alatt állott a Tordai hasadéki menedékház. Sőt ide kívánczok az is, hogy mikor így az Egyesület élet-halálharcát vívta nemcsak magáért, hanem az egész magyarság közkincséért, a múzeumért is, nem állotta egyik kisebb magyar turistaalakulat folyóiratában az Egyesületet egy egészen jelentéktelen s emellett igaztalan ügyből kifolyólag külön is háttámadni!

Az 1935-ben történt kilakoltatástól kezdve a magyar honvédségnek 1940 szeptemberi kolozsvári bevonulásáig, amikor is újra visszatérhetett ősi hajlékába, négyszer kellett az Egyesületnek múzeumával, összes ingóságaival a város más-más helyén bérelt helyiségekbe költözködni. Közben természetesen tovább tartott a küzdelem a különböző hatóságokkal, különösen az állambiztonsági hivatallal. Meglepetésszerűleg jöttek a szédítő adókirovások, 10—15 évre visszamenőleg hatalmas ille-

tékek, ennek fejében vagyoni foglalások és mindezekkel együttjáró zsurolások.

Már ennyi is elég lett volna az Egyesület erejének felörlődésére. De ezenkívül a haladás kényszerűsége is sarkalt, hogy mindezek ellenére az Egyesület megtartsa a kívánt színvonalat túrista vonatkozásban is két hatalmas versenytársa, a román Touring Club és a szász Kárpát-Egyesület mellett. Hogy ilyen irányban is tudott figyelemreméltó munkát végezni, legjobb bizonyíték az a dícsérő elismerés, amelyet az Egyesület a román Túrista Szövetség 1938-iki közgyűlésén nyilvánosan kapott. Sajnos, a mostoha körülmények között azonban már nem volt lehetőség arra, hogy a központ vérszegényebb osztályainak felbomlását meg tudta volna akadályozni.

Alighogy beleszokott az Egyesület a folytonos hurcolkodás nyomorúságaiba, és alighogy hozzá tudta idomítani életét a fenti zaklatásokhoz, az 1939. év tavasza rendkívül feszült politikai helyzetével új bajokat hozott. Gyűlések, kirándulások tartása szinte lehetetlen volt. A központ a tudott példatények alapján vidéki osztályaival még a levelezést is kockázatosnak látta, így azok szinte teljesen magukra hagyatva küzdöttek pusztá létükért. Sok osztálynál még ez a lecsökkentett élet is nagy feladat volt a tagok tömeges katonai behívása, munkatáborokban való sínylődése, a vezetőségi tagok bebörtönzése, kiutasítása, vagy legalább is erős megfigyelés alatt tartása miatt. A felszabadulás időpontjában az Egyesületnek azonban még így is 12 működő vidéki osztálya, 10 menedékháza és mintegy 1500 tagja volt.

A visszatérés határtalan örömebe — nincs mit tagadni — keserűség is vegyült. A vidéki osztályoknak majdnem fele 4 menedékházzal odaát maradt. Értékes alkotások elvesztésén kívül szoros lelki kapocs szakadt szét, melyet 22 év keserve kovácsolt össze. Ennek fájdalmát csak az értheti, aki szenvedő részese!

Felszabadulva, az Erdélyi Kárpát-Egyesület új élet és új, nagy feladatok előtt áll. Világos, hogy munkásságában most rögtön nem veheti fel azt az iramot, melyben ma az anyaországi hasonló egyesületek haladnak. Végzetes tévedés, sőt rosszakaratú feltevés azonban, hogy erre nincs, vagy nem lenne ereje.

A felszabadulással az Egyesület merőben új világba került, ahol az életével kapcsolatos intézkedések, eljárási módok, fórumok, törvény- és szokásszabta lehetőségek egészen mások. Ennek megfelelőleg át kell alakulnia az Egyesület egész belső életének, ez pedig nem lehetséges máról-holnapra. Roppant szomorú, hogy némelyek ezt az átmeneti nehézséget és kezdeti tájékozatlanságot erőtlenségnek tekintik, és még szomorúbb, hogy ezt ürügyül igyekeznek kihasználni a maguk hatalmi határvonalaának az Egyesület rovására való kitolására. Veszedelmes próbálkozás. Nagyon, nagyon veszedelmes. Senki a világon nem szeretheti úgy ezt a helyet, mint aki ennek a földjében gyökerezik, aki érte 22 éven át töviskoszorút hordott, könnyet és véres verejtéket hullatott rá. Tagadhatatlan, hogy lerongyolódtak, szegények vagyunk. Aki azonban az anyagi hatalmat nagyobb értéknek tartja, mint a szeretetet, szálljon vitába a Szentírással.

# Forrásvíz és a néphit.

Írta: Merza Gyula.

Ezen cím alatt néhány példát sorolunk fel, melyek az erdélyi szellem, illetőleg az erdélyi táj vonzóerejéről tesznek tanúságot a természetkultusz jegyében.

Minden turista önmagán tapasztalhatta, hogy mekkora jólétemény az, ha fáradtan, szomjasan, de kivált tikkasztó hőségben egy ápolt erdei forráshoz érkezünk, melynek hűsítő vizét a néphiedelem egyenesen egészségfentartónak és így gyógyhatásúnak képzel.

Kolozsvár környékén is több ilyen erdei kút létezik, melyek kedvelt kirándulóhelyek gyanánt szolgálnak és sok embernek üdülést nyújtanak.

1919 július 30-án ünnepelte az EKE szűkebb körben *Takács József* gyógyszerész, az Erdélyi Irodalmi Társaság tagja s a bükkerdei turistaház volt gondnoka elnöklete alatt, továbbá dr. *Karl János* kegyesrendi tanár (jelenleg igazgató), akkori főtájtár és mások részvételével a bükki menedékház tízéves jubileumát, ahol e sorok írója tartotta az emlékbeszédet. Akkor már sejtettük, hogy *Takács* barátom és hűséges kirándulótársam repatriálni készül. December elsején velem a Majláth-kúthoz kísértélva vett búcsút kedvenc üdülőhelyétől és menházgondnoki tisztétől. Karácsonykor kelt útra, de viszontagságos utazás után testben-lélekben megtörve, halálos betegen érkezett Budapestre, hol a lelkes természetbarát nemsokára meghalt. Hátrahagyott naplójegyzeteiben azt írta, hogy ha még egyszer kimehetne a Bükkbe és ihatnék a Majláth-kút vizéből, biztosan meggyógyúlna.

Ez volt a honvágy megnyilvánulása, melynek tulajdonképpen áldozatul esett...

Megjegyzendő, hogy ez abban az időben történt, amikor Budapest és Kolozsvár között a postaforgalom hónapokon keresztül szünetelt és így az áhított orvosság elküldésére még gondolni se lehetett.

Hasonló eset történt a nemrég elhunyt *Várady Miklós* népszerű színművész betegsége közben, midőn a már agóniában lévő beteg a Szent János-kút vizéből kívánt inni. Hoztak is neki onnan hamarosan egy palackkal, melyből *Várady* boldogan lenyelt néhány kortyot, miközben egy pár érthetetlen szót mormolt, valószínűleg az ő szavajárását: „Ember már jobban nem lehet!” Ez a jóllét másnap tényé is vált, mert jobblétre szenderült szenvedés nélkül.

Utazásaim közben többek közt a kútfeliratokat is gyűjtöttem; emlékemben maradt egy a Pozsony melletti Zergehegyen lévő forrás következő felirata:

„Immer rinnet diese Quelle, — Niemals plaudert  
Ihre Welle; — Komm Wanderer hier zu ruhn, —  
Und lern von dieser Quelle, — Stillschweigen  
und Gutes thun.“

Gyűjteményemben ez nyerte a második helyet, mert az első hely a plecskavölgyi Szent János-kútra vonatkozó verset illeti, amelyet *Ecsedi Kovács Gyula*, a hírneves drámai színművész írt, és amely így hangzik: (emléktábláját és szent szobrát barbár kezek szétrombolták).

„Itt a szent kút, fáradt lélek,  
Üdüléssel kínál téged;  
Árny, lomb, víz, lég hűvös, tiszta,  
Önmagadnak ez ad vissza.  
Itt kibékül az ősemlék  
Önmagával s az Istennel.“

Azonban az itt elmondottak után az a legjellemzőbb dolog, hogy az említett forrásvíz-imádók közül egyik sem született Erdélyben, és mégis tűzsgyökeres erdélyiekké váltak mindhalálig. Ime, az erdélyi Génusz műve, melynek a kitartás és az önérzet zománca köszönhető.

## Gerincvándorlás Palotailvától a Nagykövesen (Pietroszon) át Gödemesterházáig.

Irta: Both Károly.

1941 május 31—június 2.-a között rendeztük meg évi Kelemen-havasí gerincvándorlásunkat. Ez alkalommal Palotailva—Kapacina—Brád-pojána (Fenyő-mező)—Tihu—Ruszka—Dundeci—Gruii—Pietrosz (Nagyköves)—Negoi—Petricsel—Stina csika—Gödemesterháza útiránnyal.

Május 31-én délután 4 órakor érkeztünk Palotailvára, fél 6-kor már a Kapacinán voltunk, ahonnan igen szépen látszottak a Pietrosz hótól csil-



Pietrosz (2102 m.) nyugat felé néző oldala

(Both Károly felvétele.)



logó tetői. Iparkodnunk kellett, hogy az est beállta előtt elérhessük a mintegy 8—9 km.-re levő fenyőmezői vadászházat. Utunk az Ilva és Ratosnya völgyek választó gerincén húzódott. Szép, kiegyensúlyozott gerincúton este fél 9 órakor értünk aznapi célunkhoz. Az egyik teherhordó emberünk tudta, hogy ez a ház hol van. Mi is hallottunk róla, sőt egyízben kerestük is, de eredménytelenül. A vadászok az ilyen magánházat bölcsen elrejtik az erdő sűrűjében, nehogy egy szegény természetjáró, aki a gerinceket járja, oda tévedjen és ott aludjon. Nem tudom, máshol is, de vidékünkön a vadászok a természetjárókat 1. számú nyílt ellenségnek tekintik, akik rajtuk kívül bemerészelnek hatolni a természet e csodás birodalmába.

Pünkösöd vasárnapján a tervezett 5 órás indulásból 6 óra lett, azaz 5-től 6-ig vártuk az eső megállását. Elindultunk, bár a kényesebb hölgyek kissé elsavanyodva léptek ki a meleg házból a zuhogó esőbe, de a havas szeszélyének parancsolni nem lehet. Félórai út után az eső elállott, a felhőmaradványok a magasból mintha gondolkodva szálltak volna alá a völgyekbe, hol felszállottak, hol leereszkedtek. Gomolyokba verődve úszkáltak alattunk, keresték a helyüket, míg végre a kibúvó nap elintézte őket. Dél előtt 8 órakor már a Tihuban 1800 m.-en jártunk, ahol már nagyobb hófoltokat találtunk. Fél 10 órakor érkeztünk a Ruzska-havas ismert sziklatűi közé. A társaság egyrésze reggelizett, a fáradhatatlan fiatalok a szikla alakokon mászkáltak. Továbbmenve a Dundecs sziklái alatt vezetett útunk, ahol heves jégesőt kaptunk, amit még egy kis riadalom is fűszerezett. Esőtől síkossá lett meredek hófúváson mentünk át, amikor a társaságunk egyik



Hópárkány a Pietroszon (2102 m.)

(Both Károly felvétele.)

nő tagja a meredek úton a mélységbe csúszott. Utána ugrottam, egy pár méter csúszás és egy telemark cipősarkon, a hölgy részéről 1—2 cigánykerék még fűszerezte a jelenetet, míg társaim háta borsózott, mi már meg is állottunk. Hamarosan megállapítottam, hogy a természetjárás legfontosabb részei: fej, láb, kar nem sérültek meg komolyabban s folytathatjuk az utat. Jókedvvel mentünk tovább az apró kis csúcsokon, sziklaéleken át a Pietrosz első bástyájáig. Nagyobb pihenő után szépen másztunk ki a süveg-cukor-forma tetőre, amit egy másik, egy harmadik, egy ötödik követett. Kitarlásunk eredménye teljes mértékben kárpótolt. Délután 1 órakor érkezünk a főcsúcsra (2102 m.). Szép időben, szélcsendben itt lenni a ritkább dolgok közé tartozik. A kilátás szinte korlátlan: Csalhó—Máramarosi—Fogaras—Brassói havasok körképe mutatja Erdélyországunk határait. A leereszkedés a Negoï oldalán nem volt könnyű feladat, jégmezőn, meglazult kőfolyáson mászkálni veszélyes és igen fárasztó. Szerencsésen, épen jutottunk le a nyeregbe, ahol jól pihentünk. Sajnos, a társaság fáradt volt, nem tudott jól enni, annak ellenére, hogy fél 3 órára járt az idő. Kimásztunk a Petricsel oldalán és a Stina Stezsiának vettük útunkat, mert Vásárhely felől igen sötét felhők közeledtek. 5 órakor értünk a házhoz, az utolsó percben, amikor teljes erőből kitört a vihar. E ház az esőtől pompásan megvédett, de a szélből kevésbé. A szabad tűz fölé tett ingóságokat a szél zászlóként lobogtatta. Az ilyen havasi stina igen erős gerendákból van építve, csak sajnos, a gerendák között 4—5 centis ács-bajszálrécsek vannak. Ez éjjelen pedig fagy és erős szél volt. Az éjszakát kemény priceseken összebújva nyugtalanul töltöttük. Sokszor, amikor átfordultam a másik oldalomra, vagy hátal ültem a tűznek, hogy úgy melegedjem, elgondoltam: „Miért nem engedi meg a sors, hogy ezen a gyönyörű havason legalább egy menedékházunk lehessen. Kevésbé tiszta stinákba, vagy elrejtett vadász-házakba kell lopjuk magunkat. Mindez csak azért, mert szegények vagyunk. De bízunk benne, hogy az Isten lenéz reánk és fáradhatatlan munkánk eredményeként valahogy meg fog születni egy kis menedékház, melyet magunkénak mondhatunk és ahová büszkén vihetjük vendégeinket.“ Június 2-án reggel 4 órakor indultunk tovább az éjjel keményre fagyott mézőkőn át. A kis Csikánál a vezetőnk kissé mellé fogott és 3 órát hol fel-, hol lemásztunk. Minden erőnket összeszedve, szónélkül túrtuk, csak hogy elérjük az egyetlen vonatot. Örökkévalóságnak tetsző bújdosás után megtaláltuk a helyes utat és most már kényelmesen tesztálva Gödemesterházára, elértük a vonatot. Ahogy a közmondás mondja, ha a vége jó, minden jó, úgy is volt. Jókedvvel jöttünk haza, egy feledhetetlen kirándulás élményeivel gazdagodva. A kiránduláson résztvevő 7 hölgy részéről különösen nagy teljesítmény volt, derekasan megállták helyüket.

*Both Károly.*

# Székelyföld.

## IV.

Mielőtt feltérnénk a már előre ismertetett szerpentine úton, meg kell emlékeznünk a történelmi szempontból is nevezetes Tolvajos-tetőről. Csata-emlék nincsen. A csíkiak vallási-meggyőződését támadó János Zsigmond ellen vívtak győzelmet a csíkiak, a gyergyói »István« pap vezetésével 1556-ban. Ennek emlékére, mivel az pünkösdi másodnapjára esett, szervezték meg a mai nap is szokásos pünkösdi búcsút. Itt van Udvarhely- és Csík vármegye határa. Mindkét megye szülőltje különbnek tartja magát a másiknál. A két megye közötti versengés még ma is megvan, ha nem is olyan mértékben, mint ezelőtt pár évtizeddel.

Útunkat a serpentine fel, északi irányban folytatjuk, helyenként a lomb-erdőből kilátás is nyílik az Olt völgyére, majd az út háromnegyedénél a fenyvesek birodalmába érünk. Kitarással és kevés emelkedéssel érkezünk fel a tetőre, majd innen rövid 10 perc alatt Hargita-fürdőn vagyunk.

A fürdő csendes, zeneszó sem zavarja az itt gyógyulást kereső vendégeket. Borvízforrásai közül a Mária- és Klotild-forrásokat használjuk ivókúrára, míg a többi négy a meleg és hideg fürdőket táplálja. Két kengődörben a reumás betegek százai találnak gyógyulást. Ezenkívül a fürdőnek külön kis kápolnája is van. A közlekedési út hiánya miatt, látogatottsága elég gyér. (Az utat most készítik.) A fürdőszézon július 1-től augusztus 31-ig tart. Kedvelt központja a Hargitát kedvelő természetjáróknak. Az idevezető úton, a fürdőtől alig 150 méterre — jobbra fel — piros útjelzéssel 1 órai hegy-mászással a Bagolykőre érünk. Fenn vagyunk a Hargita gerincének egyik gyönyörű kilátást nyújtó pontján. Ha innen, a fáradságot nem kímélve, északi irányban mindenütt a gerincet követve megyünk, egy nap alatt kényelmesen megjárhatjuk a Csicsói-, Rákosi-, Madéfalvi- és Madarasi-Hargitákat. A csúcsok mind 1600 méteren felül emelkednek és feledhetetlen élményt nyújtanak. Egy alkalommal, tiszta időben, a Rákosi-Hargitáról 48 csíki és udvarhelyi falut számoltam meg. Innen jól látszik az egész csíki medence, a fenyves erdőkkel körülövezett szakadékos völgyek és a havasokban eredő Olt kanyargó fényzallagja körüli gyönyörű térség, az Olt völgye. Nyugatra látjuk Udvarhelyszék falvakkal sűrűn lakott területét. A Rákosi-Hargitáról 1 órai járásra, a tetőt fedő borókafenyők kigyószzerűen elterülő indái között a Madarasi-Hargitára érünk. Ez a Hargita-vonulat legmagasabb csúcsa. Ettől kissé délnyugatra, a Vargyas-patak fejénél, van a Hargita-menedékház, hol kényelmes szállást kapunk éjszakára. A menedékháztól letérhetünk Szentegyházafalura, vagy a Vargyas-patakát követve Homoród-fürdőre. Ha visszatérünk a Madarasi-Hargita csúcsára, ott északkeleti irányban elég jól járható ösvényen 4 óra alatt Csíkmadarásra jutunk. A történelmi műemlékeket kereső természetjárók részére még alkalmasabb a Rákosi-Hargitáról keleti irányban a rákosi Pogányvárhoz menni, majd a környékén lévő nagyszámú széragyűjtő házak egyikében aludva, másnap a Pogányvártól délre fekvő, a Csicsói-Hargita, illetve a Csíkesicsó és Hargitafürdő között húzódó út mentén fekvő Csicsói sziklavárhoz kirándulni. Legtöbb kiránduló társaság útja azonban visszavezet Hargitafürdőre ugyanazon az úton a Csicsói-Hargitáig, majd innen délkeleti irányban 6 órai gyaloglással és szemlélődéssel útközben, a fürdőre érnek. Még ugyanaznap rövid egy órai pihenés után mehetünk tovább Csíkszeredára, illetve a várostól mintegy 5 km-re lévő Dombon Lina fogadóhoz, ahová közlekedési eszközünket is rendeltük. Nem megyünk vissza a Tolvajostetőre, hanem egy sokkal kellemesebb, pirossal jelzett turista-úton, a fürdőhöz vezető úttól jobbra letérve,

a Fészópatak völgyébe érünk. Mielőtt a völgy mélyébe ereszkednénk a fürdőtől 3 kilométerre, a Nagyaratás alatt, balra vezet fel egy mellékút a Kossuth-sziklára. Csomagjainkat az útkeresztezésnél hagyjuk és alig 2—300 méteres kapaszkodás után egy gyönyörű kilátást nyújtó sziklacsompóra jutunk. Innen az egész Hargitai vonulatot közelről láthatjuk, míg alattunk a Csicsói-Hargita tövében elterülő szélmentes völgyben, az őserdő közepében, minden lakotthelytől távol a fürdőtelepet.

Visszatérünk az út kereszteződéséhez és folytatjuk útunkat meredeken le a Fészópatak völgyében. Innen 2 órai gyaloglással az útjelzést követve, a Dombon Lina fogadóhoz érünk.

Gépkocsinkkal 1 óra alatt — a csíkszeredai tartózkodást is beleszámítva — az EKE „Suta“-i menedékházában lehetünk. Szállásunkat előre le kell levelezni az EKE csíkszéki osztályával.

A tervszerűen másnap 7 órai indulással gépkocsinkkal Csíksomlyóra megyünk. E falu már a XIV-ik század elején önálló egyházközség volt. Főnevezetessége a ferencesek kolostorához tartozó kétágú templom. E templomot a már említett 1556. évben János Zsigmond seregei felett vívott győzelmes csata emlékére rendezett pünkösdi búcsúk tették nevezetessé. Más-különbben nevezetes e hely történelmi szempontból is. Itt volt a csíkiaknak a lőszer- és fegyverraktáruk és a védőbástyákkal körülvett kolostorban sokszor kerestek menedéket a környéket feliduló tatárok elől. Közvetlen a falu mellett délkeletre kiemelkedő kúp idomú hegy; a Nagysomlyó emelkedik és ennek látánál a Kissomlyó, vagy másnéven a Kálvária, melynek oldalára kápolnák vannak építve, mintegy búcsúkörútban. A Kissomlyó tetejét a Salvator kápolna koronázza, melyet még Szent István király építtetett. Közvetlen a Kálvária alatt van a somlyói borvizforrás. Ha a kápolnák sorozatába bekapcsolt úgynevezett Jézus hágóján felmegyünk a Salvator kápolnához, megkapó kép tárul szemeink elé. Lábaink alatt terül el a kolostor, a kétágú templom és tovább nyugatra a Hargita egész vonulata. A Kissomlyó aljában levő zárda temploma újabb keletű, melynek 1802-ben tették le alapkövét. A templom berendezése roppant fényes, mellékoltárai az aranytól fénylenek. Orgonája európaszerte híres. A kolostor könyvtára igazi adattára a csíki történelemnek, egyházi ereklyéi Szent István idejére emlékeztetnek. A templom bejáratával szemben lévő épületben egy kis néprajzi és történelmi múzeum van.

Somlyótól 3 kilométerre fekszik Csíkszereda. Érdemes megemlíteni a gróf Mikó-kastélyt, mely jelenleg katonai laktanya, majd az Olt mellett lévő házi borvízfürdő. Épületei közül pedig a római katolikus gimnázium monumentális épülete emelkedik ki környezetéből.

Csik középpontján állunk. Az Olt felsőfolyásának részét Fel-, míg az alsó folyását Alsócsíknak nevezik. Mi az Olt folyását követve, tovább megyünk és a Szeredával összeépült Zsögöd felett az Olt jobb partján függőlegesen álló sziklahegy tetején, a Kisvártetőn, a sziklaszorost védő zsögödi vár gátonyfalainak nyomait látjuk, felmenni rá nem érdemes. Ettől délre a hegy alatt fekszik Zsögöd fürdő. Az Olt jobb partján fekvő, fenyves sétányokkal átszelt kis fürdőtelepen sok villa épült az utóbbi időben, a forrásai közül nevezetesebbek az Anna- és István-forrás.

Beke.

**Pipere, háztartási és fényképészeti**  
**cikkekben a legdúsabb raktár az**

**Emke Drogériában**  
**Kolozsvár, Mátyás kir.-tér.**

# A Kopja.



A honfoglaló lovas magyar hadi fegyverzetéhez tartozott az íjj mellett a hosszú kopja is, melyet a honfoglalás utáni időkben is mint fegyvert évszázadokon keresztül használtak. A XV. században, a kiállított jobbágy-katonaságot pajzzsal és kopjával látták el. Mátyás király huszárjai a görbe kard és fokos mellett, kopját is viseltek. II. Rákóczi Ferenc udvari hadaiban, külön alakulatot képeztek a székely kék-kopjasok.

A kopjára kis zászlócskát tűztek s Balassa Bálint még egyik versében is a végvárak lobogós kopját viselő vitézeiről énekel. Ósrégi keleti szokás volt az elesett hősök sírját földbe szúrt kopjával jelölni meg és ezt a szokást a magyarság is, mint keletről jött nép, fenntartotta. A végvári harcokról, a vitézi életről, nehéz küzdelmekről sok feljegyzés maradt és egyik írott emlék egy végvári harcot ír le a törökkel és feljegyzi, hogy az elesett vitéze-

ket „magyar módra“ temették el s a kopját a sír fejéhez szúrták. Ez a harcban elesettnek kijáró tisztesség volt s a székelység a keleti végeken ezt a szokást fenntartotta még akkor is, amikor a kopja mint fegyver elvesztette komoly jelentőségét. A múlt század második felében még dívatott a kopjas temetés a Székelyföldön. Orbán Balázs így ír az atyhai szokásokról: „A temetés még most is harcias pompával történik. — Egy, a közel rokonok, vagy a falu tekintélyes egyénei közül szabályosan lóra üle, kit kétfelől két legény támogat, a lovon ülő kibontott üstökkel lovagol a koporsó előtt, kezében viszi lefordítva a sírkopját. A temetőben a sírnál lőnek s behantolás után a zászlós kopját a sirra tűzi a lovag..“

Ezek a szokások kivesztek, a nép elfelejtette, de állnak még a lobogós kopják. A protestáns temetők karsú, faragott fejfái őrzik még a hajdani idők emlékét, és egyes helyeken — mint Korondon is — a faragott fejfákat ma is kopjának nevezi a nép s tetejébe kis zászlócskát tűz. A férfinak feketét, a nőnek fehéret. Időnként, ha esőben, szélben a zászlócskák elrongyolódnak, kieserélik. A faragó és díszítő hajlam ezeken a karsú, magas, keményfából faragott kopjakon is megnyilvánul. Rendszerint az elhalt iránti tiszteletből faragják, minden ellenszolgáltatás nélkül. Egyes helyeken a kidőlt, vagy elkorhadt kopjakat elégetik, s a szép és anyyira jellegzetes faragások is megsemmisülnek.

Magasságuk különböző, s egyre kisebbeket faragnak, úgy amint fogy a falu erdeje. 1817-ből fennmaradt Háromszék megyében egy 4 méter magas fejfa, ma már 2 méter magas kopják is ritkák.

Egyéy Jenő.

# Két hét Csíkmegyében.

*Tervezet Csík vármegye fürdő- és üdülőhelyeinek, legszebb kirándulóhelyeinek és idegenforgalmi értékeinek meglátogatására, a vonat- és gépkocsi-járatok menetrendjének ismertetésével.*

1. nap. Indulás Budapestről gyorsvonattal 7.00 órakor, Kolozsvárról 14.10-kor, Szászrégenből sebes vonattal 20.20-kor; érkezés Maroshévízre 21 óra 40 perckor. Személyvonat indul Marosvásárhelyről 13.15-kor, Szászrégenből 14.25-kor, érkezik Maroshévízre 16.28-kor.

Maroshévízi állomástól MÁVAUT-járat a 26 km-re 880—950 m magasságban fekvő Borszék fürdőtelepig. Indulási idők; 16 óra 35 perc és 21 óra 50 perc; érkezés Borszékre 17.55 és 23.10 órakor. Csütörtökön van még egy harmadik járat is, mely 8 óra 35 perckor indul és 9 óra 55 perckor érkezik.

2. nap. Borszékfürdő meglátogatása. Visszatérés MÁVAUT gépkocsival 6 óra 40 és 20 óra 5 perckor. Érkezés 8 órakor és 21.25 órakor. A csütörtöki járat visszafelé indul 13.35-kor, érkezik Hévízre 14.55-kor. Maroshévízről Gyergyószentmiklóstra sebes vonat indul 21 óra 40 perckor, érkezik 22.22-kor. Személyvonat indul 16.28-kor, érkezik 17.30-kor.

3. nap. Gyergyószentmiklósról MÁVAUT-járat a Gyilkostóhoz 25 km-es úton a Pongrácz-tető (1237 m) érintésével a 980 m magasságban elterülő tóhoz és az innen 4—5 km távolságban levő Békási-szoroshoz. A MÁVAUT-gépkocsik indulnak a vasúti állomástól 14 óra 15 perckor és 22 óra 30 perckor. Ezenkívül vasárnap és ünnepnapokon a harmadik járat 7 óra 50 perckor. Visszaindulás a tótól Gyergyószentmiklós felé MÁVAUT-gépkocsival 5 óra 50 perckor, 12 óra 20 perckor, vagy a vasár- és ünnepnap közlekedő járatokkal 20 óra 20 perckor.

Gyergyószentmiklósról Marosfőre indul a sebes vonat 22 óra 22 perckor, érkezik 22.55-kor. Személyvonat indul 17.30-kor, érkezik 18.10-kor.

4. nap. Marosfő, a Maros-forrás és a Fekete Rez (1538 m) meglátogatása. Marosfőről Csíkszeredába sebes vonat indul 22 óra 55 perckor, érkezik 23.39-kor. Személyvonat indul 18.20-kor, érkezik 19.17 órakor.

5. nap. Csíkszereda város megtekintése, kirándulás a Suta-fenyvesbe (EKE-menedékház, ugrósáncok), Csíksomlyóra (kegytemplom, Ferenc-rendi zárda, a régi megyeháza és a Kis-Somlyó hegy kápolnái meglátogatása), séta a szeredai és a zsögödi fürdőkbe.

6. nap. MÁVAUT-gépkocsin reggel 7 óra 55 perckor indulás a városától a székelyudvarhelyi MÁVAUT-járatokkal a Tolvajos-tetőig. További járatok indulási ideje a vasútállomástól 13.40 és 19.25 órakor. Érkezés a 987 m magasságban levő Tolvajos-tetőre 8.26, 14.16 és 20.01 órakor. A Tolvajos-tetőtől 7 km-es 2—2½ órás gyalogút az 1301 m magasságban fekvő Hargita-fürdőre, innen további 2 óra a csiesői Hargita-csúcs megmászása (1761 m). A Tolvajos-tetőn a Székelyudvarhelyről induló MÁVAUT-gépkocsik 6, 19, 14.59 és 18.29 órakor mennek át, érkezés Csíkszeredába 7.30, 15.30 és 19.05 órakor. Csíkszeredából vonattal Tusnádfürdőre indulás 19.15-kor személyvonattal, érkezés 20.15 órakor, vagy sebes vonattal indulás 13.44-kor, érkezés 0.30 órakor.

7. nap. Tusnádfürdő (656 m) meglátogatása, kirándulás a Szent Anna-tóhoz kék-jelzésű kanyar-úton 2 és ½ óra. A tó a tengerszín felett 950 m magasságban, közelében menedékház és kápolna. Innen esetleg további kirándulás tehető a következő nap Bálványos-fürdőre, a Torjai Bűdös-barlanghoz, Csiszár-fürdőre, a Transsylvania-telepre és a Bálványos-várhoz.

8. nap. Tusnádfürdőről indulás Mádéfalvára sebes vonattal 5.46, vagy személyvonattal 11.09 órákor, érkezés sebes vonattal 6.35, személyvonattal 12.30 órákor. A mádéfalvi veszedelem emlékoszlopának megtekintése, kirándulás a csicsói várhoz, vagy a rákosi Pogány-várhoz, a Bogáthy-kápolnához, vagy a rákosi gótikus templomhoz. Visszatérés a mádéfalvi vasúti állomásra s innen indulás 18.48 órákor a gyimesbükki vonattal Gyimesközéplektra. Érkezés 20.30 órákor.

9. nap. Sötétpatak fürdő, a Rákóczi-vár, országhatár, stb. megtekintése. Hálás falusi házakban.

10. nap. Visszafelé indulás vonattal 4.55 órákor, érkezés Csíkszeredára 6.55-kor. (Csíkszeredából gépkocsijárat indul a Gyimes völgyébe 14.30 órákor, az ipartestületi vendéglő elől. Visszafelé indul Gyimesbükkre reggel 6 órákor.)

11. nap. Csíkszeredából indulás MÁVAUT-járat a város háza elől az alsó medencén és a Nyerges-tetőn át a Kászoni-medence Kászonyakabfalva községébe. Innen 3-4 km-es sétaút Kászonyfürdő. Gépkocsijáratok indulási ideje 7.40, 16.00, kedden és pénteken harmadik járat 19.20 óras indulással. Érkezés 9.30, 17.50 és 21.00 órákor. Vissza indulás 5.40, 10.06 és a harmadik járat szerdán és szombaton 4.20 órákor, érkezik Csíkszeredába 7.30, 12.00 és 6.10 órákor.

12. nap. Csíkszeredáról indulás személyvonattal 12.14 órákor (a 6.20 óras sebes vonat nem áll meg) Csíkszentdomokosra. Érkezés 13 óra 15 perckor. Magángépkocsijárat indul Csíkszeredából a Hajnód-vendéglő elől 15 órákor, érkezik Csíkszentdomokosra 16 órákor. Csíkszentdomokosról gyalog, vagy szekéren a 11 km-re levő Balánbányán át kirándulás az Egyeszkőre. Hálás az EKE menedékházban (1550 m).

13. nap. A menedékháztól kirándulások az Egyeszkő 1608, az Öcsém 1708 és a Nagyhagymás 1793 m csúcsokra. Hálás a menedékházban.

14. nap. Dél előtt visszatérés Csíkszentdomokosra és személyvonattal továbbutazás 13 órákor Szászrégenen át Budapest felé.

*Megjegyzés.* A fenti útiterv csak hosszabb pihenő nélküli utazás esetén valósítható meg. Az esetleges programváltozást tekintetbe véve közöljük az összes vonatok és gépkocsijáratok menetrendjét. Az elszállásolás nehézsége miatt kívánatos, hogy az utasok hozzanak magukkal ágylepedőt és takarót, esetleg kispárnát.

Összeállította az  
Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal  
csíkszeredai kirendeltsége.

## Természetjáró testvérek!

Turista-, sí-, sport-, valamint bárminő  
férfi ruhákat jól és olcsón készít és  
EKE tagoknak 10% engedményt ad

**Petkes úriszabósága**  
Kolozsvár, Mátyás király-tér 22.

## Az E. K. E. bihari úttörői.

Az 1900-as évekre kell visszamennünk, hogy az EKE bihari turista alkotásait ismertessük. Seprősi Czárán Gyula, az EKE turista apostola volt első úttörője Bihar turista szempontból való feltárásának. Az 1900-as években megjelent „Kalauz a biharfüredi kirándulásokra“ c. művében részletesen ismerteti azon természeti szépségekben és érdekességekben gazdag útvonalat, melynek kiépítéséről (hidak és létrák elkészítése, barlangok feltárása) csak annak lehet fogalma, aki ott járt és látta a heroikus munka nyomait. Az 1900-as években Czárán által készített útjelzések a Bihar gyéren járt, szakadékos terepein még ma is megvannak, az általa épített utakat még a mai nap is használják a turisták. A veszélyes kilátókat körülfogó fakorlátok maradványai ott hevernek és tanuskodnak Czárán Gyula feltáró, építő és alkotó munkásságáról.

Czárán nevéhez fűződnek a Galbina forrásvidékének sziklaoldalaiba vésett turista utak, azok drótkötélkorlátai és a híres 65 méter magas Jákoli létrája, mely ma már használhatatlan.

Czárán Gyulának alkotó munkásságát az EKE aradi osztályának egy lelkes tagja, Mátyás Vilmos folytatta. Ifjú aradi EKE turista társakkal bejárta a Bihar eldugott zugait és Czárán nyomán újból feltárta és járhatóvá tette a turista utakat, a Bihar földalatti járatait és a barlangokat. A bihari útjelzések az ő nevéhez fűződnek, az aradhegyaljai hegvektől a Kolozs-megyei Vigyázóig. A történelmi hűség megköveteli, hogy dióhéjban ismeressem e jó barátomnak az erdélyi kisebbségi magyar turista kultúra érdekében kifejtett értékes, nagy munkásságát.

Nem kevesebb mint 321 km. hosszú útjelzés, a Feketekőrös forrásvidéki hidlások, a Galbina forrásvidékének új útjai, a Szamosbazár katakombáin keresztül vezető létrás út és a gyönyörű vidéket áttörő Melegsamoson átvezető hidlások hirdetik az EKE aradi tagjának, Mátyás Vilmosnak turista munkásságát. Oroszlánrésze van a kaszójai menedékház megszervezésében is.

Munkásságát a román uralom minden magyar kultúrmunkát irigy szemmel néző politikája szüntette meg. A Szamosbazárban végzett munkáiért ugyanis, minthogy az itteni helyeket Czárán hagyománya szerint bibliai nevekkel látta el, az EKE-t tették felelőssé. S e felelősségre vonásnál súlyosan esett latba az is, hogy az útjelzéseknél a túlbuzgó sovinsizta román csendőrség piros-fehér-zöld színösszetételre célzó tendenciát látott. Nagy baj volt az is, hogy egy-két útjelző táblán a román mellett magyar felírás is volt, s az is, hogy egy felgalyazott fenyőre, elérhetetlen magasságban, még a Czárántól felszegzett „Babylon kapuja“ jelzőtáblát nem távolította el. Mindezeket román részről annyira főbenjáró bűnné fújták fel, hogy miatta az



EKE-nek már egyenesen feloszlatásával fenyegetőztek. Ezért kellett Mátyásnak magát feláldoznia, hogy így az EKE-ből való kilépésével az Egyesület szorongatott helyzetén segítsen.

Szerkesztésében megjelenő bihari kalauz miatt, hadbírótság elé állították, könyveit elkobozták. (Érdekes, hogy ezen elkobozott könyvek a biharfüredi román püspökség őrizetére voltak bízva, mely a forgalomból kitiltott példányokat Biharfüreden, dugva tovább is árusította.)

Az EKE által végzett útjelzéseket a román Turing Club vette át és úgy tartotta nyilván, mint a maga útjelzéseit.

Jelenleg nem folytathatjuk Mátyás Vilmos alkotó munkásságát. A Bihart elzárták előlünk, azonban várva-várjuk azt a pillanatot, amikor újból elhelyezhetjük az EKE ezen ősi munkaterületén útjelző tábláinkat és megnyithatjuk ismét a Bihar szépséges világát a természetjárók nagy tömegei előtt.

*Beke Lajos.*

## **Turista testvérek! Pártoljuk egymást!**

**Magyar díszruhákat,**  
férfi ruhákat, sportöltönyöket, viharkabátokat, szakszerűen készít

### **SZÉKELY JÓZSEF**

**E. K. E. tag szalonja Kolozsvár, Unió-u. 2, I. emelet,**

az EKE volt helyiségében.

E. K. E. tagoknak a szabott árakból 10% kedvezményt ad.

Minden természetjáró kísérje figyelemmel az „**ERDÉLY**” hirdetésait.

Sportüzletek, cipészek, divatárüzletek, fényképészek, könyvesboltok.  
Hentesek, konzervgyárak, kávésok, fűszer-, csemege- és cukorkaüzletek  
Szállodák, penziók, menedékházak, szanatóriumok, fürdők, fürdőhelyek.

Az Erdélyben elhelyezett hirdetésikkel egyszerre többezernyi komoly kiránduló és vásárló figyelmét hívják fel magukra.

Az „**ERDÉLY**” a természetjárók, vadászok, sportolók kedvenc lapja.

**Hirdetéseik olcsók és eredményesek.**

# HIREK.

**Házasság.** Knizsek Klára, dési osztályunk elnökének leánya június hó 8-án tartotta esküvőjét Désen dr. Egyed Miklós dési ügyvéddel.

**Az EKE központja** június 24-én tartotta alapszabálmódosító közgyűlését, melyen a tagok szép számban jelentek meg. A módosított alapszabályokat a belügyminisztériumhoz terjesztették fel.

**Révi menedékházunkban** a következő árakat állapította meg a Központ gazdasági szakosztálya: Napi penzió négyszeri bőséges étkezéssel emeleti szobákban 10 pengő, földszinti szobákban 9 pengő. Egy ágyas szoba 3 pengő, két ágyas szoba 5 pengő, turista szálló 80 fillér. EKE tagok a hálódíjak 50%-át fizetik. **Étel árak:** tejes kávé 60 fillér, 1 adag vaj 50 fillér, 1 leves 34 fillér, 1 sült körítéssel 1 P 60 fillér, 1 fefekete 50 f. — **Ital árak:** 1 liter bor 3 P 50 fillér, 1 üveg szikvíz 30 fillér, 1 üveg sör 74 fillér. — **Barlanglátogatási díj** személyenként 50 fillér. Nagyobb csoportoknál 20 fillér személyenként. — Vonattal megközelíthető Zichy-barlang vasúti megállótól és Rév vasúti állomástól.

**A központi turistaszakosztály** június hó folyamán 4 kirándulást rendezett. Ezek közül kettőt társasgépkocsival, míg a másik kettő gyalogos útjelző kirándulás volt.

**Az erdélyi turista-térképek** előkészítő munkálatai befejeződtek. Július folyamán a Székelyföldet felölelő szelvény jelenik meg. A többi szelvények pedig ezt követik. A térképek 1:200.000-es méretűek lesznek. A főbizományossággal a M. Kir. Honvéd Térképészeti Intézet az Erdélyi Kárpát Egyesületet bízta meg. A térképek megjelenését a napilapokban is közöljük.

**Az EKE bukkerdei menedékházát** minden irányból, tehát a tordai úton is felkereshetjük. Személyazonossági igazolványt mindenki vi-gyen magával.

**Csikszéki osztályunk** hozzákezdett az Uz Bence menedékház építéséhez. Gyors ütemben folyik az utak jelzése is, eddig 35 km. utat jeleztek le turistáink.

**Az Oltárkő megmászása.** Amint ismeretes, az Oltárkővet először két brassói száz turista mászta meg 1938-ban. Azóta ember nem taposta a tetejét. Most azonban ismét látogatója akadt ezen szép, égbetörő csúcsnak. Egy budapesti turista, aki szabadságidejét töltötte a csiki havasok között, megismételte a százszok teljesítményét, mely tekintettel arra, hogy minden idegen segítség nélkül mászta meg az Oltárkővet, sokkal értékesebb, mint az első megmászóké. Ezt nevezhetjük igazában az Oltárkő első megmászásának.

Kreisz Sándor az újpesti dohánygyár magántisztviselője volt a bátor vállalkozó. Amint elmesélte, még egy 30 kg-os csomagot is vitt magával. Péntek este indult el és az éjszakát egyik sziklapárkányon töltötte. Másnap reggel indult tovább és fél 11 órakor már ki is tűzte a sziklán talált turista zászló mellé a magyar lobogót. Magának a szilának a megmászása — amint mondja — nem olyan rettenetes feladat, csupán egy szakasza van, amely különleges sziklamászói felkészültséget kíván.

Nagy örömmel olvastuk a lapokból a szép teljesítményt s különös örömmel tölt el, hogy magyar természettjáró volt az első, aki egyedül, minden segítség nélkül, jutott fel a híres gyergyói Oltárkő szikla-csúcsára.

# IRODALOM.

Kolozsvár és Környékének Flórája, írta Nyárády Erasmus Gyula, múzeumi igazgató ór, dr. berei Soó Rezső egyetemi tanár közreműködésével.

Kolozsvár florisztikai feldolgozását a kitünő botanikus, a tudományos igényeknek megfelelően úgy dolgozta fel, hogy minden rendű és rangú ember által használható. A könyv segítségével a rétek és mezők virágait könnyen meg lehet határozni. A szép virágok barátai értékes könyvet nyertek. A flóramű két részből fog állani. Az első rész 32 nyomtatott ív terjedelmű, melyből most 5 ívnyi jelent meg. A mű első részében Kolozsvár flórájának 125 esztendő kutatásáról emlékezik meg, majd ismerteti a növények meghatározásánál használt gyakoribb szakkifejezéseket. „A növény-családok meghatározása, különös tekintettel a növénytanban kevésbé tájékozottak részére” c. fejezet lehetővé teszi a kezdők részére a növények nevének megállapítását.

A mindössze 250 példányban megjelent műre felhívjuk olvasóink figyelmét. Előfizetéseket az Erdélyi Kárpát Egyesület titkári hivatala is elfogad. Az I. rész 5 ívnyi terjedelmű első kötetének ára 5 pengő.

**Magyarország fürdőinek, ásványvizeinek, üdülőhelyeinek ismertetése Magyarország fürdőtérképével.** Kiadta az Országos Balneológiai Egyesület Budapesten. Összeállították dr. Moll Károly főtitkár, Goró

Béla dr. és Kunszt János dr. Ez az első könyv, mely magában foglalja a visszatért erdélyi részek fürdő- és üdülőhelyeinek ismertetését. Közli a fürdők fekvését, megközelítési lehetőségét, a gyógytényezőket, gyógyberendezéseket, a gyógyjavallatokat, lakás és ellátási viszonyokat és a különböző források analizisét. A fürdők leírását igen jó képek kísérik. A könyvet a Stephaneum nyomdában állították elő.

A földgömb júniusi számában vitéz Temesy Győző dr. a hazatért Bácskát ismerteti, Germanus Gyula arábiai tanulmányi kirándulását írja le, Pécsi Albert Ibériáról, Peremországról ír. Irodalom, ismertetések és hírek egészítik ki a Magyar Földrajzi Társaság népszerű folyóiratát.

**Iskolai évkönyv és természetjárás.** Dr. Karl János igazgató, az EKE volt főtitkára szerkesztésében most jelent meg a kolozsvári róm. kat. főgimnázium f. évi értesítője, melynek dús tartalmából különösebben az az ünnepi beszéd érdekelheti az EKE-t, amelyet Merza Gyula az évzáróünnepélyen az ifjúsághoz intézett. Az összes diákság és a nagyközönség részéről élénk tetszéssel fogadott előadás többek között arra buzdította az új nemzedéket, hogy a magyar nemzeti és vallási eszmények mellett a testedző és honismerető természetkultuszt ápolja, mely megszilárdítja az Erdély iránti törhetetlen ragaszkodást.

## **BALÁZS ERNŐ**

tagtársunk

modernül felszerelt FÉNYKÉPÉSZETI SZAK-  
ÜZLETÉBEN minden cikk állandóan kapható.

Legujabban

**elektromos cikkek és rádió-osztállyal**

bővítette ki üzletét

**Kolozsvár, Unió-utca 12. ~ Telefonszám: 36-63.**



Az EKE csíkszéki osztályának bélyege. Ennek jövedelméből épül az „Uz Bence“ menedékháza Hargitán. A bélyeg 1 és 5 pengős kiadásban jelent meg. Minden bélyeg megvásárlásával egy téglát adunk az épülő menedékházhoz. A bélyeg megrendelhető az EKE titkárságánál Kolozsvár, Mátyás-utca 3. szám alatt.

Jöjjön el  
könyv-  
nézőbe!

Kolozsvár,  
Mátyás király-tér

8

TELEFON:  
15-98.

## MINERVA KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS

Füzetek	A „Mefhosz“ könyvkiadóvállalat
Térképek	Studium R. T.
Tankönyvek	Stádium Sajtóvállalat
Írószerek	Turul Könyvkiadó
Rajzszerek	Kir. Magyar Egyetemi Nyomda
Dívatlapok	Magyar Természettudományi Társulat
Folyóiratok	Magyar Természettudományi Közlöny
Szakkönyvek	Magyar Tudományos Akadémia
Kották	összes könyvei kaphatók.

Minden, ami  
új,  
szép, jó  
és  
olcsó!!

SZABAD  
VÁLOGATÁS

# KELETI ÚJSÁG

*Feiss,*

*szinvonalas,*

*megbízható!*

POMPÁS SZÖVEGKÖZTI KÉPEK

Minerva Nyomdai Műintézet Rt. Kolozsvár. 10795 Felelős vezető: Lengyel Albert igazgató.